

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

י"ל לזיומי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנניד הנכבד הר"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

גיליון מוגדל
מבצע 'שירה שבכתב'
פרודות וזמרים
הדרו עלד בראשית

פרשת בשלח שבט תשפ"ה | גיליון נ"ו (שנה ב')

שבת של תורה לשולחן השבת פנינים מאירים

שערי תורה קבט מסכת ומבוא לפרשת השבוע

קריעת ים סוף – כאן ועכשיו!

רעיון נשגב כותב בספר הקדוש 'נועים אלימלך' על הפסוק בפרשתנו (שמות יד, טז) ובני ישראל הלכו בַּיַבֶּשָׁה פְּתוֹךְ הַיָּם: הכתוב בא ללמדנו שלא רק בשעת קריעת ים סוף, כשהלכו ישראל בתוך הים, ראו את נפלאות הבורא, אלא בכל יום, גם כאשר הלכו בַּיַבֶּשָׁה, היו מתבוננים בנפלאות ונסים ה' על כל צעד ושעל, כמו 'פְּתוֹךְ הַיָּם'! הוסיף על כך הגאון רבי חיים שאול קויפמאן זצ"ל, ראש ישיבת גייטסהעד, תוספת ביאור מותק-מדבש: בבריאת העולם נאמר (בראשית א, ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֲחָד וַתֵּרָאֵה הַיַּבֶּשָׁה וַיְהִי כֵן, ופירש רש"י, שתחילה היו המים שטוחים על פני כל הארץ, ובמאמר 'קווי המים אל מקום אחד', נאספו כל המים אל האוקיינוס. אולם דבר זה לא היה רק אז בבריאת העולם, כי הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. כל מה שנעשה בשעת הבריאה נעשה בכל רגע ורגע. הוי אומר: בכל יום, גם עכשיו, מתרחש נס כמו קריעת ים סוף בכל יבשה על פני כדור הארץ, כי מקום זה אמור להיות מכוסה מים, וה' אוסף כעת את המים אל האוקיינוס, וזו הכוונה בדברי הנועים אלימלך, שגם כאשר הולכים ביבשה מרגישים כמו בתוך הים!.

במאי זכינו? – הסוס והתוף

ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים (שמות טו, כא) נשאלת השאלה: מה פשר הדבר שמכל השירה שאמרו ישראל, בחרה מרים דווקא את הפסוק: "שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים", מה המיוחד בתיבות אלו? ביאור הפלא-ופלא כותב בספר 'פרדס-יוסף': לכאורה, מדוע נענשו הסוסים לרדת במצולות, ואם אדם חטא בהמה מה חטאה? אלא, בגלל שהסוסים סייעו למצריים, נענשו כאילו חטאו בעצמם. לפיכך בחרה מרים דווקא את הפסוק 'סוס ורכבו רמה בים', כדי להרעיף טללי חיווק על נשים צדקניות שבישראל, שאם הסוסים קיבלו עונש על הסיוע למצריים, בוודאי מידה טובה מרובה, שהנשים המסייעות לבעליהן ולבניהן ללמוד תורה, בוודאי שוכן הרבה מאד!
מרת הגרי"ש אלישיב זצ"ל הוסיף תוספת נפלאה בדרך רמז: לפיכך לקחו דווקא תוף ולא כלי נגינה אחר, כי התוף לעצמו אינו משמיע את הניגון, רק מסייע ומלווה את הניגון בקצב נעים, כך הנשים הן בעצמן אינן לומדות תורה, אבל הן כמו התוף המסייעות ומלוות לתורה, ועל כך יבוא השכר!

מה בפרשה: פרשת בשלח היא פרשת הניסים והישועות, בה אנו לומדים על הנס של קריעת ים סוף; והניסים באספקת מים ומזון לישראל במדבר, החל מהמים שהומתקו במרה והמין שירד משמים, ולסים - הניסים במלחמת עמלק.

נושאי הפרשה: נתיב היציאה ממצרים • המרדף אחרי היהודים • קריעת הים וטביעת מצרים • שירת הים • מי מרה • תמרים ומעיינות באילים • פרשת המן • מי מריבה • מלחמת עמלק

א. המסלול
ביציאת היהודים ממצרים נטל משה עמו את עצמות יוסף, וה' הוליך לפניו עמוד ענן ביום ועמוד אש בלילה.
עקב החשש שהיהודים יחזרו למצרים בעת מלחמה, לא הוליכם ה' לארץ ישראל בדרך פלישתים, אלא דרך המדבר.

ב. המרדף
כדי להטעות את פרעה שיחשוב שהיהודים נבוכים במדבר, אמר להם ה' להתקרב לכיוון מצרים. וכשפרעה שומע שהיהודים ברחו, הוא ועבדיו יוצאים אחריהם למרדף.

ג. הבקיעה
כשהמצריים משיגים את ישראל, ומשה צועק בתפילה, ציווה ה' לישראל ללכת לכיוון הים, כשעמוד הענן חוצץ ביניהם והמצריים. משה נוטה את ידו והים נבקע והתייבש.

ד. הטביעה
לאחר שהיהודים עברו את הים, המשיכו המצריים לרדוף אחריהם בים, כאשר הקרקעית הופכת לטיט ורותח ההורס את גלגלי מרכבותיהם. משה נוטה שוב ידו והמים מכסים ומנערים את המצריים.

ה. השירה
לאחר שראו את המצריים מתים, עלה בלב משה לומר שירה, וגם מרים והנשים אמרו במחולות ותופים.

ו. מרה ואילים
כשהגיעו למרה והתלוננו שאין להם מים, הורה ה' למשה להשליך עץ למים וימתקו המים. שם הצטוו כמה מצוות. בהמשך כשהגיעו לאילים

מבט על פרשת יתרו הבעל"ט:
מה בפרשה: פרשת יתרו נקראת על שמו של יתרו, שהגיע למדבר ובעצתו התמנו דינים לישראל, אך רוב ככל הפרשה עוסקת במעמד הנשגב של קבלת התורה, בו זכו ישראל לקבל תורה מפי הגבורה ולהפוך לממלכת כהנים וגוי קדוש.
נושאי הפרשה: ביאת יתרו למדבר • מינוי הדיינים • הכנה לקבלת התורה • מעמד קבלת התורה • עשרת הדברות • איסור עשיית צרות • הלכות בניית מזבח

אוצר התורה יהלומים מתוך הפרשה

נוף תהלת עשה פלא (טו, יא)
'תהילות' - לשון רבים, 'פלא' לשון יחיד. כשהקב"ה עושה לאדם פרטי נס ופלא אחד, הרי זה מביא לידי 'תהילות' רבות, כי כל מכריו וקרוביו משבחים ומהללים לה'.
(הגה"ק רבי אברהם יצחקי ז"ע מתונים, בעל משמרות כהונה)

ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים (יד, כה)
עד עכשיו הכביד ה' את לב המצריים שחשבו שהמכות היו בדרך הטבע. אבל כעת כשעמדו לטבוע בים, הסיר ה' מהם את כבודות הלב, והבינו למפרע - 'כי ה' נלחם להם במצרים' - כל המכות בארץ מצרים היו מאת ה'!
(הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשישחא ז"ע)

ויסע משה את ישראל וגו' וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים (טו, כב)
משה היה צריך להסיע אותם בעל כרחם (רש"י), כי היו להוטים אחר ביות הים. ומאחר שאוהב כסף לא ישבע כסף, לפיכך הולכים ה' שלשה ימים בלי מים, כדי שיבינו כמה צריך לשמוח במה שיש, וכסף אינו הכל, שהרי את כל כספו יתן אדם בעד נפשו עבור כוס מים...
(הגה"ק בעל כתב סופר ז"ע)

היום של תורה מעלת והשיבות לימוד חומש ורש"י

אותיותיו של רש"י – חיות הנה
'ואען ואומר, כי אותיותיו של רש"י ז"ל ידועות לחכמים והבקאים, כי חיות הנה, המדברות ומלמדות אותנו להועיל, ואפילו הנקודות בהפסקות של פירושו, יתרום או חסרונם, הן טעמים נכונים להכריח פירושו האמת והצדק.'
(רבי משה חגיז ז"ע, הקדמת 'לקט-הקמח' אבן העזר)

לב דעת | הכרת והבנת מושג בתורה

מִרְה

לאחר קריעת ים סוף, הלכו ישראל שלשה ימים בלי מים במדבר, עד שביום כ"ד בניסן הגיעו למקום- חנייה הנקרא 'מִרְה'. באותו היום, כחמשה שבועות לפני קבלת התורה, כבר זכו לקבל שם כמה מצוות וחוקים. הגמרא (סנהדרין נו, ב) מפרטת 10 מצוות שנצטוו במרה: 7 מצוות בני נח, בתוספת 3 מצוות: א. דיני ממונות. ב. שמירת שבת. ג. כיבוד אב ואם. רש"י בפרשתנו מחדש שהם הצטוו גם מצות פרה-אדומה. את המצוות במרה לא יקבלו על מנת לקיים כבר עכשיו, אלא רק כדי ללמוד הדינים ולהתרגל בהם, ובמטרה לבדוק אם יקבלו את המצוות בשמחה (רמב"ם, וראה גור אריה).

ועיניי לראות | הבנת מילה אחת בתורה

מְחֹסֶפֶס

מסיבה שאינה ברורה, המילה 'מְחֹסֶפֶס' משמשת בימינו כהגדרה לדבר שאינו חלק. כגון 'קלף מחוספס' - קלף שאינו מעובד בעל חריצים ובליטות. אך מדובר בשיבוש לשוני מוזר. שהרי המקור היחיד בתורה בו מופיעה מילה זו, הוא בפרשת השבוע, כשהתורה מתארת שהמון היה (שמות טז, יד) מְחֹסֶפֶס. מפרשי התורה כותבים פירושים רבים למילה זו, אך אף אחד מהם אינו עוסק במימוש דבר שאינו חלק. רש"י מפרש שני פירושים: א. מגולה. ב. מונח בחפיסה. מפרשים אחרים כותבים עוד פירושים: ג. עגול (אבן עזרא). ד. מפוזר על הארץ (רשב"ם). ה. נמש ונימוח על היד (גמרא יומא עה, ב). ו. נבלע בכל האברים (שם).

ואזניים לשימוע | בללי רש"י הק' בדקדוק הלשוני

עֵזִי או עֶזִי

באחד הימים לאחר תפילת שחרית, שאל רבי שמשון, המשגיח של הישיבה, את תלמידיו: אמרתם היום בתפילה, בתפילת 'אז-ישיר', את הפסוק 'עֵזִי וזמרת י-יהויה לי לישועה'. מי יודע מה הפירוש 'עֵזִי'?

כפי ששיער, רוב הבחורים ענו שהפירוש הוא: העוז והחזק שלי!

כאן פתח לפנינו את רש"י בפרשתנו (טו, ב) המלמד כלל ייחודי השמור למילה המורכבת משתי אותיות בלבד שהאות הראשונה מנוקדת בניקוד חול"ם, כגון: עֵז, חק, וכדומה.

אם נבקש להוסיף בסוף מילה זו את האות י, במטרה להטות את המילה כלפי עצמנו, כלומר העוז שלי, החוק שלי, אזי תשתנה הניקוד של האות הראשונה מניקוד חול"ם לניקוד שור"ק, ונכתוב כך: עֵזִי. חָקִי.

אולם כאשר הניקוד הוא עֵזִי, אין זו פעולה המתנייחסת לאדם לומר הכוח שלי, אלא הוא שם-דבר לעצמו, כאילו נכתב כאן: 'העז'. ולמה יש אות י' בסוף המילה? - כי כך דרך הפסוק לפעמים להוסיף אות י' גם בשם-דבר, כגון: 'היושב ב'שמים' במקום 'היושב בשמים'.

לאור זאת, שולל רש"י את תרגום אונקלוס המפרש את המילה 'עֵזִי' - העוז והחזק שלי, אלא הפירוש הנכון הוא: העז של ה'.

בדרך התורה הפרשה ולקחה מאוצרם של גדולי הדורות

מלא העמר ממנו למשמרת לדרתיכם (שמות טו, לב) בימי ירמיהו פְּשִׁיחָה ירמיהו מוכיחם: 'לְמָה אֵינֶם עוֹסְקִים בְּתוֹרָה? וְהֵם אוֹמְרִים: 'נָגִיתָ מֵלֵאכָתְנֹנוּ וְנַעֲסוֹק בְּתוֹרָה, מֵהֵיכֵן נִתְפָּרֶסֶת?'. הוציא לָהֶם צִנְצֻנָת הַמֶּן וְאָמַר לָהֶם וכו': 'רְאֵה, מִהֵן נִתְפָּרְסוּ אֲבוֹתֵיכֶם, הִרְבָּה שְׁלֹחִין לְשׁ לֹל מְקוֹמָם לְהַכִּין מִזֶּן לִירְאִיו (רש"י)

נישא השבוע: מן בדורנו

כמים קרים על נפש עייפה הם דברי רש"י אלו, לחוק ולעודד את עמלי התורה החשובים, שלא ידאגו דאגת פרנסה אלא ידעו כי 'הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו'.
וכך היו גדולי ישראל אומרים, כפי שנראה בסיפורים שלפנינו, שמשמים מנהיגים את לומדי התורה בהנהגה מיוחדת שלא יחסר להם כל צרכיהם:

ירושה ברתעה

בעיר באול אשר בשוויץ היתה משפחה חרדית שהיה להם עסק של ילומים. כל הבנים השתלבו בעסק המשפחתי לאחר נישואיהם, רק אחד הבנים ביקש מההורים שהוא רוצה להמשיך ללמוד בכולל. הם נענו לו ותמכו בו מכספם. כך גם שנולד לו בנו הראשון והשני, המשיכו הוריו לתמוך בו, אולם כאשר משפחתו הלכה והתרחבה יותר, החלו לחצים מצד הוריו שיחליל לעבוד בעסק המשפחתי, אבל הוא התחנן שוב: 'נפשי חשקה בתורה!'

כאשר נולד לו הבן הארבע עשרה, הודיעו לו הוריו כי הם מפסיקים לתמוך בו אם הוא אינו שולח יד במסחר. אך הוא עמד בניסיון והמשיך לעסוק בתורה מתוך הדחק. עד שיום אחד קיבל זימון לבוא לבית המשפט. בלב מפרפר הוא ניצב לפני השופט, שבירר את שמו ושם משפחתו וביקש ממנו להציג תעודת זהות, ואז הפתיע השופט והודיע: 'כאן בעיר מת עשיר גדול, והיות שלא היו לו ילדים, הוא השאיר צוואה להעביר את כל רכושו למשפחה הגדולה ביותר בבאול. לאחר בדיקה נודע שאתה זכית בירושה!...'

סגולה לפרנסה

יהודי אחד בא אל הרב"ק רבי משה מלעלוב זי"ע והתאונן על מצבו הכלכלי אשר עולה ויורד, פעם הוא מרוויח בשפע, אך מיד לאחר מכן הוא מפסיד הכל.
השיב לו הרב"ק: 'קבל על עצמך לקבוע שיעור לימוד גמרא מדי יום, ואז תצליח מאד בפרנסתך!'

המשיך הרבי ונימק: הדבר רמוז בדברי חז"ל (תענית כה, ב) 'גמירי מן שמיא מיהב יתבו - מישקל לא שקלי', כלומר: כאשר 'גמירי' - תלמד גמרא, אוי "מן שמיא מיהב יתבו, מישקל לא שקלי" - יתנו לך ברכה בפרנסה, ולא יקחו ממך את השפע. כך עשה הלה, והצליחו עסקיו לאין ערוך.

תורה מתוך הדחק

אל מעונו של מרן ראש הישיבה הגראמ"מ שך זצ"ל, הגיע אברך בן תורה לשאול בעצתו: 'היות ופרנסתו דחוקה, האם רשאי הוא להוריד מעט משעות הלימוד בכולל, ולשלוח יד במקצוע מסוים, שתביא לו רווחה כלכלית?'

הסתייג הרב שך, ואמר לו: 'איני אומר שהדבר אסור. אבל איני ממליץ לך לעשות זאת!'

עברו ימים, ומאחר ופרנסתו של האברך המשיכה להעיק עליו, התעלם מהמלצת הרב שך, ופנה לעסוק בעבודה שמתן שכרה בצידיה.

הוא ציפה לראות את המאזן הכלכלי בביתו משתפר לטובה, אך כעבור מספר חודשים, גילה לחרדתו שהחובות רק תפחו שבעתיים. 'נראה חלה עליי קפידתו של הרב שך שלא שמעתי בקולו', הרזה לעצמו, 'עלי לבקש את סליחתו!'

אולם כשהגיע שוב אל הרב שך וגולל את אשר על לבו, ענה לו ראש הישיבה: 'חלילה שאקפיד אליך! אלא, אסביר לך מה התרחש כאן. לאברך שתורתו אומנתו יש הנהגה מיוחדת משמים למעלה מדרך הטבע, פרנסה שמקורה במן שירד לאבותינו במדבר, כדברי רש"י 'הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו'. כל עוד למדת בכולל כל היום, אף שפרנסתך הייתה דחוקה, היית מסור בהנהגה מעל הטבע וסוף כל סוף החזקת מעמד. אבל ברגע שהחלטת להשתדל בדרך הטבע, פסקה ממך ברכת צנצנת המן, ועם כל הכבוד למשכורת שאתה מרוויח, בדרך הטבע אי אפשר לפרנס משפחה מעובדה חלקית בשעות בודדות, ומי יודע כמה עוד תצטרך כעת להתבטל מהתורה עד שתתפרנס כראוי...'

חכמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

שידוך בנזב האף...

וַיִּפְקְעוּ הַמַּיִם (שמות יז, כא) קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף (סוטה ב, א)

ביאור שנון ונוקב על הקשר בין זיווגו של אדם לקריעת ים-סוף אמר המגיד הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל:
מה היה בקריעת ים-סוף? גם לאחר שנחשון בן עמינדב קפץ אל המים, עדיין סירבו המים להיבקע עד שעלו המים והגיעו עד אפו, אז הגיעו מים עד נפש והים נבקע. הווי אומר שקריעת הים היה תלוי בגובה אפו של נחשון, שהרי ככל שהאף היה גבוה יותר כך התעכבה הקריעה עד שהמים הגיעו עד לאפו. כך זה במקרים רבים גם בשידוכים, השידוך מתעכב ככל שהדרישות גבוהות יותר, ככל שהאף גבוה יותר...

הרופא מאניפוולי...

פִּי אֵינִי ה' רִפְאֶךָ (שמות טו, כו)

כאשר התלונן יהודי בפני הרב"ק רבי מרדכי מנעשכ"ז זי"ע על מחלתו הקשה, שאלו הרבי: ואצל הפרופסור של העיר אניפוולי כבר היית? סע לאניפוולי אל הפרופסור שלהם! נסע האישי בלב שמח וכשהגיע לעיר בירר על מקום מגוריו

של הפרופסור, הסתכלו עליו בתימהון 'פרופסור?! אפילו רופא פשוט או חובש אין בעירتنا... התפלא האיש ושאל: 'זומה אתם עושים כשאחד מכם חולה?'. השיבו התושבים: 'מבקשים אנו רחמי שמים!'. חזר היהודי מאוכזב אל הרב מנעשכ"ז וסיפר דברים כהווייתם שלא מצא באניפוולי שום רופא. נענה הרבי ואמר לו: אכן אל הפרופסור של אניפוולי שלחתי אותך, מי שמרפא אותם, הוא ירפא גם אותך...

כשלא חושבים...

הִנְנִי מִמְשִׁיר לָכֶם מִן הַשָּׁמַיִם (שמות טז, ד)

בליל שבת קודש פרשת ויקהל-פקודי שנת תר"ץ שהה הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל במחיצת מרן החפץ-חיים זי"ע, ושמעו אז מפה קדשו את הדברים הבאים: חז"ל אומרים (יומא עה, א) שטעמו של המן היה משתנה לפי מחשבתו של כל איש. 'אם כן' - שאל החפץ חיים - 'איזה טעם הרגיש מי שלא חשב שום מחשבה בעת אכילתו? היות וכל הנוכחים שתקו, נענה החפץ חיים ואמר: 'אני אשיב לכם, מי שלא חשב לא הרגיש שום טעם!... כי כך הוא בכל דבר רוחני, בתורה ובמצות - אם לא חושבים - אין לזה שום טעם!...'

היכן התרחש הנס של קריעת ים-סוף?

ונחשב כגוף מים לעצמו.

חלק ניכר מאותם חוקרים העדיפו השערות אלו, בגלל הסיבה שהם, ככופרים בתורת אמת, חיפשו הסבר טבעי לקריעת ים סוף, כפי שבכל הדורות היו כופרים שטענו שלא היה כאן נס, אלא מאורע טבעי של 'גאות-ושפל', ובאותם אגמים היה נראה לחוקרים יותר מסתבר ששם אירע הגאות והשפל. מיותר לציין שמדובר בדברי הבל ורעות רוח!

קנים במים מתוקים

יש מהחוקרים שנטו לאמץ השערות אלו מסיבה אחרת: כי ים-סוף נקרא בשם זה על שם צמח ה'סוף' שגדל על שפתו (רש"י שמות יג, יח), והבעיה היא: שקנים אלו אינם גדלים במים מלוחים, והים האדום הוא ים מלוח וחם ביותר, לכן רצו לזהות את ים סוף עם האגמים המרים הללו הנמצאים צפונית למפרץ סואץ, אשר המים בהם היו מתוקים בעבר. סיבה נוספת לאימוץ השערה זו: כי אגמים אלו קרובים יותר לטבח המיושב של מצרים.

אולם נגד שיטה זו עומדת טענה חזקה: שהרי אגמים אלו נמצאים מערבית לארץ ישראל, ואילו בתורה מפורש (שמות כג, לא) שים-סוף, ולכל הפחות חלק ממנו - החלק של מפרץ אילת, נמצא בצד מזרח של ארץ ישראל!

מחוף-נואביה לערב הסעודית

בשנים האחרונות צוברת תאוצה בעולם החוקרים, הסנסציה וההשערה הנועזת, ולפיה מיקום קריעת ים סוף לא אירע כלל במפרץ-המערבי הסמוך למצרים, אלא במפרץ המזרחי (מפרץ אילת). ואף מצביעים על מיקום מדויק: ב'חוף-נואביה' אשר ב'מפרץ-עקבה'.

הכל החל בשנת תשל"ח כאשר חוקר תנ"ך צ'לל באזור חוף-נואביה וגילה חלקי מרכבות מכוסים באלמוגים, גלגלי מרכבות הדומים מאד בצורתם לגלגלי מרכבות מצרים המופיעים בציורים של קירות קברי מצרים. גם בשנת תש"ס המשיכו לצלול שם ומצאו עוד שלל חלקי מרכבות ואף עצמות אדם.

על פי ממצאים אלו הסיקו החוקרים המולה במשאלות ים-סוף אירעו כאן בתוף נואביה. ההפתעה הגדולה היא שלדבריהם בני ישראל חצו את כל המפרץ ועלו בצד השני והגיעו אל המקום בו נמצאת היום ערב הסעודית! לקביעה זו הצטרפו בהמשך עוד ראיות והוכחות של החוקרים השונים, ומחמת קוצר המקום לא נוכל להרחיב בהם. אולם נדגיש שישנם פקפוקים רבים על המצאה זו, ואחד מהם: שהרי מכל התיאורים שבתורה מוכח שמדובר-סיני בו הלכו ישראל הוא המדבר הנקרא היום 'חצי האי סיני', ולפי דברי החוקרים שהיהודים עלו בערב הסעודית, נמצא שהם הלכו במדבר אחר הנמצא בערב הסעודית.

טלית שאינה נקיה - חביבות או גנות?

מהפסוק בפרשת השבוע (שמות טו, ב) זָה אֲ-לֵי וְאַנְהוּ, דרשו חז"ל (שבת קלג, ב) התנאה לפניו במצות; עשה לפניו סוכה נאה, ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה וכו'.

מבוס הטלית

כך מביא המשנה ברורה להלכה (סימן כד, סק"ט): 'מצוה לעשות טלית נאה וציצית נאה, והוא הדין כל המצות צריך לעשותן בהידור בכל מה דאפשר, שנאמר זה א-לי ואנוהו'.

לאור זאת, כתב בעל כף החיים (סק"ג) שחלק ממצות 'זה א-לי ואנוהו' יש להקפיד שהטלית תהיה תמיד מכובסת ונקיה, ותהיה נאה ולא קרועה.

דווקא ישן!

אולם מובא על הט"ז זי"ע ועוד מגדולי ישראל שסירבו ללבוש טלית חדשה, וחיבבו ללבוש דווקא טלית ישנה ובולתי מכובסת, שניכר עליה הרושם של עבודת התפילות, ואמרו שאדרבה זהו הנוי של הטלית שרואים שהתפללו עמה, כעין דברי החתם סופר (סוכה לו, א) שאתרוג שהשתנה מראהו

מחמת משמוש הידיים בשעת מצווה - זהו הנוי שלו!

אך פשוט שגם לדבריהם יש ליוהר שלא תהיה הטלית קרועה או מלוכלכת בכתמי מאכל וכדו', כפי שהזכיר בפלא יועץ (ערך ציצית) "צריך ליוהר לקיים זה א-לי ואנוהו בטלית נאה, שאם מלובש בגדים נאים והטלית קרוע ובולוי הלא יבוש בעוה"ז ויכלם לעוה"ב וכדי בזיון וקצף".

לצאת לשוק

מרח הגר"מ שטרנבוך שליט"א בתשובות והנהגות (כרך ג, סימן ז) כתב שיש משום 'בזיון מצוה' בטלית שאינו נקיה. זאת ועוד, שאם הטלית-קטן מוכתמת ומלוכלכת יש בזה חשש הלכתי נוסף, כיון שאדם מתבייש לצאת לרחוב עם טלית מוכתמת, ונפסק בהלכה (או"ח סי' טז) שאין יוצאים בטלית שאדם אין יוצא עמו לשוק.

הטלית גדול והטלית קטן צריכים להיות נאים ולא קרועים, ונקיים מלכלוכים. ויש מגדולי ישראל שחיבבו להתפלל בטלית-גדול ישנה שניכר שהתפללו בו כי זה הנוי שלו.

הלכה למעשה

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

החוש המקשר: שירת הים - שירת דבורה

הנסים שנעשו להם מאז נכנסו לארץ עד מלחמה זו.

מנהג האשכנזים: להתחיל בפסוק 'דבורה אשה נביאה' (שופטים ד, פסוק ד).

מנהג הספרדים: להתחיל בפסוק 'ותשר דבורה' (שופטים ה, פסוק א).

מנהג התימנים: להתחיל בפסוק 'זיכנע אלקים' (פרק ד, פסוק כג).

במרכז פרשת בשלח נמצא הנס של קריעת ים סוף ושירת הים ששוררו משה ובני ישראל. בהקשר לכך מפיירים השבוע את הפרשת שירת דבורה, העוסקת בדבורה הנביאה שאמרה לברך בן אבינועם ללחום עם בן מלך כנען. יבין בא להילחם עם מאות רכבי ברזל ורובות חיילים, אך משמים נלחמו בהם המלאכים והכוכבים, והנחל עלה על גדותיו ושטף את רוב החיילים. על כך פתחו דבורה וברך ואמרו שירה על כל

עומקה של תורה עומק ועיון בדברי רש"י בפרשת השבוע

הכסף או העבודה?

פרעה ועבדיו

תירוץ אחר כותב המשכיל לדוד: עבדי פרעה חשבו על הממון, והם אמרו 'מה זאת עשינו?' ואילו פרעה חשב על העבודה והוא אמר: 'כי שלחנו את ישראל מעבדנו'.

יותר מהחזוב

ואילו הט"ז בדברי-דוד מיישב: שהיה קשה לרש"י מה שאמרו 'מה זאת עשינו כי שלחנו', וכי הם שלחו ברצון? והלא בעל כרחם היה זה, ועל מה התחרטו? אלא כך אמרו: הרי משה ביקש רק שלא יעבדו לפרעה אלא יעבדו את ה', כמו שאמר 'שלח עמי ועבדוני', אבל משה לא דרש מפרעה שישאיל ממון לישראל, ואנחנו מעצמנו הוספנו והשאלנו להם ממון. והרי שאמרו - 'מה זאת עשינו' - שהשאלנו להם ממון, 'כי' - כבר יצאנו ידי חובה כאשר שלחנו את ישראל מעבדנו' - שלא יעבדו לנו, ולמה הוספנו גם לתת להם ממון?

בשביל הממון

על הפסוק (שמות יד, ה) וַיִּהְיֶה לִבָּב פְּרַעֲהוֹ וַעֲבָדָיו אֵל הָעֵם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹאת עֲשִׂינוּ פִּי שְׁלַחנֵנו אֵת יִשְׂרָאֵל מֵעַבְדֵנוּ, מפרש רש"י: 'ויהפך וכו' ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממוןם שהשאלו'. מבואר כאן ברש"י שהסיבה שרדפו אחריהם היא בגלל הממון שהשאלו להם.

הפליאה הגדולה היא: הרי הפסוק עצמו מסיים ואומר טעם אחר מדוע רדפו אחריהם: 'כי שלחנו את ישראל מעבדנו', וכפי שרש"י עצמו מסביר: 'מעבדנו - מעבד אותנו', הרי שהיו צריכים את עבודתם ולא את הממון שהשאלו!

אחד בפה ואחד בלב

הלבוש מתנחל: בפיהם הם אמרו שרוחפים בגלל העבודה, אבל בליבם חשבו בגלל הכסף... לכן כתוב ויהפך לבב פרעה, הלב חשב על הכסף...

שִׁירָה חֲדָשָׁה שְׂבַחוּ גֵאוּלִים

לקבלת הסדר
המבואר בכמויות
לישיבות ומוסדות וכדו'
ניתן לפנות ל-
ts025002018@gmail.com
או לטל
02.500.20.18

מבצע

שִׁירָה שְׂבַכְתֵּב שִׁירָה חֲדָשָׁה - מִתּוֹךְ הַבְּנֵה וְשִׂמְחָה

לעילוי נשמת הרבני הנגיד הנכבד

הרה"ח ר' אריה בן הרה"ח ר' יונה ז"ל רובין

רבבות אלפי ישראל מקבלים
על עצמם לומר משך לכה"פ

40 יום - את שירת הים עם בהירות והבנה בפירוש המילות

ונכנסים להגרת הענק על 'מגילת אסתר מפוארת ומהודרת

לגיליון השבועי - מצורף

סדר שירת הים המבואר

בביאור נחמד למראה ומשובב לב ושווה
לכל נפש ע"פ פירוש רש"י הקדוש

ניתן להשיג במאות נקודות ההפצה
ובמוקדי הספרים של ! בלוי בכל רחבי הארץ

ותזכו
להודות להשי"ת
מדי יום מתוך
שמחה של הבנה

כנסו
להגרת הענק על
מגילת אסתר
מהודרת ומפוארת
(נוסח/כתב לפי בחירתכם)

מלאו
את טופס
'קבלה טובה' -
שירה חדשה

הצטרפו
בעמדות נדרים+
או בקו 'קול התורה'
02-500-2018

פתרונות - מדור תורתך שעשועי

יוסף דעת | חידודי תורה | כמנת בקופסא
על כל ספר בראשית

כפי אשר למדו ושיננו, התעמקו וחידדו, לפללו והשתעשעו, טרחו והשיבו רבבות אלפי לומדי ונבחי 'תורה שבכתב' לחלץ לקט קצר - מעט מזעיר מהמוני התשובות והפתרונות שהתקבלו במהלך השבעות האחרונים

יוסף דעת

א - קבורה

רש"י כותב בפרשת ויצא (ל, טו) שלפי שרחל זלולה בצדיק לא זכתה להיקבר עמו.

והתמיהה היא: הרי בפרשת ויחי כותב רש"י (מח, ו) סיבה אחרת מדוע לא נקברה רחל במערת המכפלה, כפי שאמר יעקב ליוסף, שקברה שם על פי הידבור כדי שתתפלל על בניו בגלות!

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

- א. בפרשת ויחי בא לתת טעם מדוע נקברה בדרך ולא בתוך העיר בית לחם, שהוא כדי לעזור לבניה, אבל הטעם שלא נקברה במערת המכפלה הוא בגלל שזלולה בצדיק (גור אריה).
- ב. אם לא זלולה רחל בצדיק, אזי היתה לאה נקברת בדרך לעזור לבניה, ורחל היתה במערת המכפלה, ועכשיו שזלולה נקבע שרחל היא יתיקבר בדרך לעזור לבניה (שפתי חכמים).
- ג. הא והא גרמא, כמובא בחז"ל שלפעמים אין אדם נענש אלא בהצטרפות של שתי סיבות יחד.
- ד. אילו לא היתה מולולת בצדיק היה גם יעקב נקבר שם בדרך יחד עמה כדי לעזור לבניה, ובלגל שזלולה נשאה שם לבד לעזור לבניה בלי שיעקב יהיה עמה.

- ה. שתי הסיבות ברוכים זה בזה, כי מובא במדרש שכאשר רחל עוררה רחמיים על בניה אמרה לפני הקב"ה שהיא ויתרה ללאה להיות עם יעקב, וכך הקב"ה ויתר לבניו, ונמצא שהולולו שלה, בכיכול, ביעקב, כדי לזרז ללאה, זה הביא את האפשרות לעזור לבניה (תורת מנחם).
- ו. הרמב"ן כתב (לדרכו) שדברי יעקב ליוסף היו רק דברי התנצלות, וכך יתכן לומר שיעקב לא רצה לבייש את רחל באזניו יספ בנה לומר שהיא נענשה על הולול, לכן אמר לו הטעם כדי שתעזור לבניה.
- ז. הרי היתה יכולה להיענש בעונש אחר על שזלולה בצדיק, אלא כדי שתעזור לבניה נענשה דווקא באופן כזה.

ב - תאמה

רש"י כותב בפרשת וישב (בראשית לו, לה): 'רבי יהודה אומר אחיות תאמות נולדו עם כל שבט ושבת ונשאו', והתמיהה היא: הרי האבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה, ואיך לא הקפידו השבטים על נישואי אחותו אסורה מן התורה?

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

- א. 'מאחר שלא נצטוו על התורה א"פ שידוע ברוח הקדש מה שהיו רוצין היו מקיימין ומה שהיו רוצין היו מניחין (דעת רזקניס לו, לה). במקום שהיו רואים תועלת דבר ההצלה להם, כמו שתאמר - יעקב כשהרגיש בהצלחתו בנישואי שתי האחיות העלים עין מרווח הנמשך מיקים המצאה הזוהר, כיון שאין לו עונש אם לא יקיימנה כל עוד שלא נתנה תורה" (אור החיים מט, ג).
- ב. בשו"ת הרמ"א סי' י' כתב שהאבות שמרו רק שבע מצוות בני נח. ג. לא אחד מהם כשקיבל עליו לשמור מצוות היה כמו רג וקפטן שנולד כל ולא היה לו דין אחווה ולא היתה לו שייכות וקירבה עם תאמותו (גור אריה מו, י').
- ד. הכוונה שכל אחד נשא את תאמותו של אחיו מאם אחרת, וכן נה מותר באחיות מן האב (מנחת יעקב).
- ה. נשאו אותם בחוץ לארץ, כדברי הרמב"ן שבחוץ לארץ לא קיימו את התורה (א"ר פרשת קדושים).
- ו. כמו שאצל קין פירוש רש"י בפרשת קדושים איש אשר יקח את אחותו חסד הוא שעל ידי זה מתקיים העולם, כמו כן השבטים שלא רצו להינשא לנכעיות נותר להם רק אחיותיהם, ובכאוי גונאא קיימו את התורה.
- ז. על פי מה שכתב בנפש החיים סוף שער א' שהאבות לא קיימו את התורה בפועל רק על פי שורש התיקונים בעולמות העליונים.

ג - דם

על הפסוק בפרשת וישב (בראשית לו, לו) וישחטו שעיר עזים, כותב רש"י: 'זמו דומה לשל אדם'.

והתמיהה היא: הרי במסכת גיטין מסופר (דף נג): שכאשר נבוראן

נכנס למקדש הוא ראה את דמו של זכריה ושאל מהו הדם, ואמרו לו ש זה דם קרבנות, וציווה לשחוט בהמות, וראה שאין הדם דומה לדם אדם, ואם כן איך כתב רש"י שדם שעיר עזים דומה לדם אדם?

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

- א. רק כאשר שני מיני הדם עומדים זה אצל זה, אזי ניכר ההבדל, אבל כאשר דם עזים עומד לבדו אפשר לטעות בינו ובין דם אדם (מהרש"א).
- ב. אצל נבוראן היה מעורב בכל מיני דם של כול סוגי הבהמות ולכן לא היה דומה לדם האדם (חוקני).
- ג. אצל נבוראן עשו גם משמים שיכיר ויבדיל, כדי להעניש את ישראל (דברי דוד).
- ד. כשהדם מובלע בכתנות לא ניתן להבדיל, לעומת כשהדם על הארץ ולא נבלע.
- ה. יעקב היה עצוב ודואב ולכן לא היה בשלוחו להבחין היטב שאינו דם אדם.
- ו. הדם של זכריה היה רותח ושאר הדמים לא היו רותחים ולכן לא היו דומים.
- ז. הדם של זכריה כבר עברו שנים רבות מאז שנהרג ולכן לא היה דומה.
- ח. בירושלמי מובא שנובוראן שחט רק פרים אילים וכבשים ולא היה שם דם שעיר.

ד - חסד

בפרשת ויחי כותב רש"י (מז, טז) על הכתוב ועשית עמדי 'חסד ואמת', חסד עשויים עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול.

והתמיהה היא: הרי בפרשת חיי שרה אמר אליעזר ללבן ובתואל (כד, מט) 'זעתה אם ישכמ עושים חסד ואמת את אדוני הגידו לי', הרי לנו שהכתוב נוקט בלשון 'חסד ואמת' גם בחסד שנעשה עם החיים ולא רק עם המתים!

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

- א. לא רק חסד עם מתים הוא חסד של אמת, אלא כל חסד ללא קבלת תמורה, ואליעזר ביקש מהם לעשות עמו חסד ללא קבלת פרס והנאה, שלא יבקשו ממנו רב. (כן תירץ מהרש"ל בשם מהר"א).
- ב. כיון שעוב אותם והיה מרחק בין רב מוקם אברהם לחון, היה זה כאילו מת, ולא יצפו לתשלום גמול (רא"ם).
- ג. אברהם היה כבר למעלה ממאה שנה ובמסכת אבות מובא שיותר ממאה שנה הריחו כמות, שאינו יכול להשיב להם טובה.

ה - מחשבה

בפרשת ויחי כותב רש"י על הכתוב (מט, ו) וברצונם עקרו שור, 'יצו לעקור את יוסף שנקרא שור'.

והתמיהה היא: הרי אמרו חז"ל (קידושין מ). שמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, ומדוע הוכיח יעקב את שמעון ולוי על מה שרוק רצו לעקור את יוסף?

תמצית חלק מאלפי תשובות הלומדים:

- א. לא היתה כאן רק מחשבה אלא גם בפועל מכרוהו לעבד, ובכך כמו עקרו אותו בבחינת עני חשוב כמות.
- ב. מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה, כשאדם יש לו רק מחשבה, אבל כאן היה גם מעשה כי השליכוהו לבור נחשים, ומובא במדרשים שזרקו בו חיצים (משכיל לדוד).
- ג. אם נאמר שהיה לשבטים דין בן נח ניחא שהרי בגוים מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה.
- ד. אין הקב"ה מצרפה למעשה הוא רק לגבי העונש אבל החטא נחשב לחטא ופגם (מאירי).
- ה. הם עקרו שור בפועל, כי מובא ברש"י שהיה צריך לצאת מיוסף י"ב שבטים וכיון שהיה במצרים אצל פוטיפר יצאו ממנו רק ב' שבטים, נמצא שהם עקרו עשר שבטים (אור החיים ק).
- ו. אכן אין זה נחשב למעשה כלפי הקב"ה אבל יעקב הוכיח אותם על עצם המחשבה לכן ההדיש ואמרו 'וברצונם' שרצו לעקור שהטענה היא על הרצון לא על המעשה, שרצון זה היא מידה רעה.

חידודי תורה

א. היכן מוזכרים בחומש בראשית, בחומש או ברש"י: א. נבוראן. ב. נבוכדנצר (שלש פעמים). ג. הנמן. ד. עמלק. ה. סיסרא.

א. רש"י בראשית מח, ז: 'כשיגלה אותם נבוראן'.

ב. 1. רש"י בראשית כא, ז: המית את ישראל בצמא, כשהגלה 'נבוכדנצר'. 2. רש"י בראשית מא, ח: 'ונבוכדנצר' הוא אומר (דניאל ב, א) ותתפעם רוחו. 3. רש"י בראשית מט, כז: אף שמתשקע שמשן של ישראל על ידי 'נבוכדנצר'.

ג. רש"י בראשית מט, כז: מודכי ואסתר שהם מבנימין חילקו את שלל 'המן'.

ד. רש"י בראשית יד, ז: זהו שה העמלקי - עדיין לא נולד 'עמלק' ונקרא על שם העמיד.

ה. רש"י בראשית מט, כא: על מלחמת 'סיסרא' ננבא.

ב. היכן מוזכר מלאך גבריאל בחומש בראשית?

- א. מנוח בן קין (בראשית ד יז).
ב. מנוח בן ירד (בראשית ה, יח).
ג. מנוח בן מדין (בראשית כ, ד).
ד. מנוח בן ראובן (בראשית מו, ט).

כמנת בקופסא

א - תניבה

שאלה: מי כתב את חומש בראשית? את התשובה לכך כותב רש"י באחת הפרשיות בחומש חומשי תורה, היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: בפרשת משפטים. רש"י שמות כד, ד: 'זיכתבו משה - מבראשית ועד מן תורה'.

ב - נקמה

שאלה: בחומש בראשית, בפרשת וישב, מסופר שהמדיינים מכרו את יוסף למצרים. באחת הפרשיות בחומש חומש תורה כותב רש"י שאחד מצאצאיו של יוסף הלך למדיין לנקום בהם על שמכרו את יוסף. היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: בפרשת מטות. רש"י במדבר לו, ו: 'אותם ואת פינחס וכו' שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו, שנאמר (בראשית לו, לו) והמדינים מכרו אותו'.

ג - לחם

שאלה: בחומש בראשית, בפרשת ויצא, מסופר שיעקב אבינו ביקש 'לחם לאכול ובגד ללבוש', באחת הפרשיות בחומש חומשי תורה מוזכר רש"י את התפילה הזו של יעקב אבינו, היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: בפרשת עקב. רש"י דברים י, יח: 'ואהב לו לתת לו לחם ושומלה' ודבר חשוב הוא זה, שכל עצמו של יעקב אבינו על זה נתפלל, (בראשית כח, כ) ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש'.

ג. אלו מאורעות בחומש בראשית אירעו 'לעת ערב', או 'לפנות ערב'?

א. בראשית ח, יא: וְבָא אֱלֹו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וַהֲנִיחָ עֲלֶיהָ זֵית טָרֶף פֶּיִי.

ב. בראשית כד, יא: 'לְעֵת עֶרֶב' לְעֵת צֹאת הַשָּׁבָת.

ג. בראשית כד, סג: וַיֵּצֵא יַעֲקֹב לָשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנֹת עֶרֶב'.

ד. ציין ארבעה מקומות בחומש בראשית בהם אנשים רחצו את רגליהם.

א. המלאכים בבית אברהם: בראשית יח, ד יִצְחָק נָצַח מַעֲט מִיָּם וַיַּחַצֵּוּ רַגְלֵיָּם'.

ב. המלאכים בבית לוט: בראשית יט, ב: וַיִּלְנָו וַיַּחַצְוּ רַגְלֵיָּם'.

ג. אליעזר בבית לבן: בראשית כד, לב: וַיִּמְסַךְ לְדַחֵץ רַגְלָיו וַיְנַחֵם וְנָהֵג רַגְלָיו אֶשֶׁר אֹתוֹ.

ד. המגשימים בבית יוסף: בראשית מג, כד: וַיִּנְהֵן מִיָּם וַיַּחַצְוּ רַגְלֵיָּם'.

ה. מי הם ארבע האנשים בחומש בראשית הנקראים בשם 'הנוח'?

- א. מנוח בן קין (בראשית ד יז).
ב. מנוח בן ירד (בראשית ה, יח).
ג. מנוח בן מדין (בראשית כ, ד).
ד. מנוח בן ראובן (בראשית מו, ט).

ד - תפילה

שאלה: במרחבי חומש בראשית אנו מוצאים שהאבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, התפללו לא ה'. באחת המקומות בחומש חומשי תורה מוזכר רש"י שבני ישראל תפסו את אומנות אבותם והתפללו, ובמקום אחר כותב רש"י שבני ישראל החליפו אומנותם באומנות האומות, והשתמשו בכח החרב ולא בפיגחם. היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: 1. בפרשת בשלח. רש"י שמות יד, י: ויצעקו - תפשו אומנות אבותם. באברהם הוא אומר (בראשית יט כו) אל המקום אשר עמד שם, ביצחק (שם כד טז) לישוך בשדה, ביעקב (שם כח יא) ויפגע במקום.

2. בפרשת מטות. רש"י במדבר לא, ח: 'בחבר - הוא אל על ישראל, והחליף אומנותו באומנותם, שאין נושעים אלא בפיגחם ע"י תפלה ובקשה. ובא הוא ותפשו אומנותם לקללם בפיגח, אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות, שבאין בחבר, שנאמר (בראשית כו, מ) ועל חברך תחיה'.

ה - בריאה

שאלה: בשתי מקומות במרחבי חומש חומשי תורה מוזכר רש"י שני דברים שנבראו בששת ימי בראשית, או עברו שבת בין השממות היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: 1. בפרשת קרח. רש"י במדבר טו: 'זוברותינו פירשו אם בריאה - פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב, ואם לאו יברא ה'.'

2. בפרשת וזאת הברכה. רש"י דברים לו, ו: 'מול בית פעור - קברו היה מוכן שם מששת ימי בראשית לכפר על מעשה פעור, וזה אחד מן הדברים שנבראו בערב שבת בין השממות'.

ומתן שברה בצדה - רשימת הזוכים בהנרות, ביז המוני הלומדים, הפותרים והמשיבים

פרס ראשון 1500 ₪

הרב יהושע בללוגר - תניח, צאנז

פרס שני 1000 ₪

ניק וחכים שריג פול - בני ברק, זכרון מאיר

תורה כארד 100 ₪

ניק וחכים יעקב קליין - ביתר עילית
הרב אליהו בן - מודיעין עילית, כולת רוצפות
הרב עמנואל סולמן - בית שמש, תפארת אהל משה
הרב נח סנדובסקי - ירושלים
הרב זיאל סמבקיני - ערד, נו שמחה גור

הרב חיים גרינוולד - מודיעין עילית, עשרת שלמה
הרב יוסף ראם - מודיעין עילית, כולל הצות
הרב ישראל ורד - בני ברק
ניק וחכים אליעזר זוהר - בני ברק, באר יהושע
הרב יקותיאל יהודה גליק - צפת
הרב משה קליין - מודיעין עילית
הבה"ח הלל ברט - מודיעין עילית, דוך התורה
הרב יוסף קווליק - בית שמש
הבה"ח ידידי יונה - בית שמש, תפארת ישראל
הבה"ח יעקב ישראל גולדמן - ביתר עילית, עשרת שלמה
הרב אריאל הרמן - רחובות, הליכות חיים
ניק וחכים אליעזר פיפרמן - מודיעין עילית, מאה שערים
ניק וחכים אברהם עמנואל - ירושלים, בית רבן
הרב הלל פרקוביץ - בית שמש, ביאלא
ניק וחכים יוסף פאפאורט - ירושלים, מענה שמחה

הבה"ח יוסף לשינסקי - ירושלים
הרב ישראל בר - בית שמש
הרב יהודה לייב קארפ - בית שמש, שיח יצחק
הרב יהודה כהן - ירושלים, תניבות מלך
הבה"ח לוי יצחק מישלוביץ - קרית מלאכי, ליבאוויטש
הרב ישעיה גוטמן - חצור הגלילית, דברי אמת
הרב יעקב אקשטיין - ביתר עילית, קרלץ
הרב יעקב לייב מינצברג - בית שמש, במצד הבוללים
הרב אברהם פריינד - ירושלים, אדע טעם
הבה"ח אליהו חנון ראטה - ירושלים, טשעניץ
הרב נחמן גילמן - אשדוד, בעלזא
הרב פאול זילמן - ירושלים
הרב אברהם יוסף פרדס - בני ברק
הבה"ח אליהו הלל משה לוי - ביתר עילית, באיאן
הרב אליהו פישר - בני ברק, סלובודקא

